

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport

Številka: 010-02/15-4/
Ljubljana, 3. 2. 2016

EPA 888 - VII

Komisija Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport je na podlagi 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) sprejela

P o r o č i l o

k obravnavi pobude za sprejem Predloga odločilnega veta na Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih (ZMed-C)

Komisija Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport je na 7. izredni seji 3. 2. 2016 obravnavala pobudo državnega svetnika Branimirja Štruklja za sprejem Predloga odločilnega veta na Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih (ZMed-C).

Komisija je podprla pobudo državnega svetnika in sprejela naslednji sklep:

Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport predlaga, da Državni svet sprejme zahtevo, da Državni zbor ponovno odloča o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih (Zmed-C), EPA 888-VII.

Obrazložitev:

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih (Zmed-C) vsebuje več spornih določb, za katere je Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport že ob obravnavi predloga zakona ocenila, da so nedorečene in vprašljive glede sorazmernosti delovanja medijev, avtonomije urednikov in avtorjev, svobode izražanja tako medijskih akterjev kot poslušalcev in z vidika poseganja v svobodno gospodarsko pobudo. Najbolj problematična je časovna omejitev in odstotkovna določitev uresničevanja že do sedaj določene 40 odstotne dnevne kvote slovenske glasbe za posamezne radijske programe RTV Slovenija in 25 odstotne, ko gre za radijske in televizijske programe posebnega pomena. Novela zakona zahteva, da mora biti 60 odstotkov te kvote predvajane v dnevnem in najbolj poslušanem času med 6. in 19. uro, pri čemer mora najmanj 70 odstotkov tega deleža predstavljati glasba, ki je izključno ali v večinskem delu izvajana v slovenskem jeziku, razen ko gre za radijske in televizijske programe, ki v večinskem delu predvajajo instrumentalno glasbo. Najmanj četrtino tega deleža pa mora predstavljati slovenska glasba, prvič predvajana pred največ dvema letoma.

Za urednike radijskih programov to pomeni prevelik poseg v uredniško avtonomijo. Z zakonsko ureditvijo, ki na ta način določa program, se radijska medijska krajina bistveno spreminja, posledično tudi javni radio, ki postaja celo vodeni in nadzorovani del aktualne politične sheme v državi. Omenjene spremembe pomenijo prevelik vpliv zakonodajalca na programsko vsebino. Tako visoka kvota je nedopustna in nesorazmerna glede na ostalo medijsko produkcijo, ne glede na to, ali gre za vpliv na del programa, ali ves programski čas. Gre za očitno poseg v ustavne pravice in svoboščine glasbenih avtorjev, urednikov, lastnikov radijskih hiš in drugih akterjev s področja glasbene industrije in za očitno ogrožanje javnega interesa. Javni interes namreč omogoča ustvarjanje koncepta kakovostnega in raznovrstnega programa. Svoboda izražanja ne zagotavlja le svobode tistemu, ki sporočilo pošilja, ampak tudi tistemu, ki ga prejema. Poslušanje glasbe nedvomno spada med sprejemanje kakršnihkoli informacij in idej, posredovanih v kakršnikoli obliki in je s tem zaščiten z ustavo in evropsko konvencijo. Prav ta javni interes pomeni središče svobode medijev in svobodnega javnega komuniciranja, ki sta elementa ustavne pravice do svobodnega izražanja in svobode javnih občil. Vsebina tega javnega interesa pa je tudi kakovost in raznovrstnost programa. Glasba je njegov sestavni del. Ta javni interes je sestavljen tako iz legitimnega pričakovanja poslušalstva, da bo slovenska glasba predvajana, kot tudi iz enakega pričakovanja, da bo sledila kulturni oz. umetniški raznovrstnosti in da ne bo enolična.

Zakonodajalec ni analitično in prepričljivo dokazal, da so zaostreni kriteriji in pogoji glede predvajanja slovenske glasbe utemeljeni. Tudi Ministrstvo za kulturo ni pojasnilo, zakaj je taka omejitev nujna in zakaj le na radijskem glasbenem področju in ni navedlo niti enega ustavno sprejemljivega razloga za omejevanje svobode medijev in poslušalcev. Država sicer lahko predpiše tovrstne pogoje, ker podeljuje radijske frekvence kot javno dobro, a imajo po Evropski konvenciji o človekovih pravicah poslušalci pravico sprejemati ideje in sporočila brez vmešavanja javne oblasti, vsaka omejitev pa je dovoljena le, če je nujna.

Leta 2016 uveljavljati tako močan vpliv na javni medij je v nasprotju z logiko in poslanstvom javnih RTV servisov. Omejevanje na tak način in preferiranje v deležu skladb glede na starost posnetka avtomatično onemogoča programsko profiliranost določenih programov in negativno vpliva na kakovost in avtohtonost slovenske glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti. Dosedanja 40 odstotna, ko gre za vsak posamezni program Radiotelevizije Slovenija oz. 25 odstotna, ko gre za radijske in televizijske programe posebnega pomena, enakomerno razporejena slovenska glasba čez cel dan, tj. v nočnem in dnevnem programu, je sprejemljiva in izvedljiva. Na ta način radijska uredništva lahko ohranijo spoštljiv odnos do lastne glasbene produkcije, obenem pa zagotovijo pregled glasbenega dogajanja po svetu ter ohranijo pester glasbeni izbor.

Na nesmiselnost takšnega omejevanja opozarjata tudi ustavna pravnik dr. Andraž Teršek in dr. Jurij Toplak. Opozorila sta na v javnosti nesprejemljive zamisli o zakonskih določbah, po katerih bi moral vsak ponudnik, iskalec ali imetnik slikarskih del ponujati, iskati ali posedovati točno določen delež novih slik, ki niso starejše od dveh let; vsak imetnik slikarskih del imeti doma določen delež slovenskih slik; vsak ponudnik knjig na svojih knjižnih policah imeti določen delež slovenskih knjig in določen delež novih slovenskih knjig; lastniki kinodvoran vrteti določen delež novih filmov, določen delež slovenskih filmov in novih slovenskih filmov.

Vprašljiva je vzpostavitev evidence slovenskih glasbenih del, prvič predvajanih pred največ dvema letoma, pri pristojnem ministrstvu, zlasti pa se postavlja vprašanje, kdo, če sploh, bo pristojen za oceno kakovosti glasbenih del in njegovih izdajateljev.

Sprejeta ureditev ne omejuje le svobodnega glasbenega urednikovanja, ki ga določa 7. člen veljavnega Zakona o medijih, ampak omejuje tudi svobodno gospodarsko pobudo, zagotovljeno s 74. členom Ustave RS.

Spremenjena zakonska ureditev torej ni sprejemljiva, ker ne povečuje podpore slovenski glasbi, ne izboljšuje položaja slovenskih glasbenih ustvarjalcev, omejuje slovenske radijske programe, namesto, da bi jih bogatila, zmanjšuje raznolikost in poslušalcem jemlje izbiro, namesto, da bi jo širila, prekomerno posega v avtonomijo in delo programskih ustvarjalcev, otežuje delo glasbenih urednikov in nasploh radijskih ustvarjalcev programov, predvsem javnega radia, je nesodobna, nerazvojna, saj izrazito zavira razvoj specializiranih in profiliranih radijskih programov, ki se končno obetajo z uvedbo digitalnega radia (DAB).

* * *

Za poročevalca na seji Državnega sveta je bil določen član komisije Rajko Fajt.

Sekretarka
Mag. Damijana Zelnik, l.r.

Predsednik
Dr. Zoran Božič, l.r.